

Barraca de vinya

El Pont de Vilomara i Rocafort

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Vinya Rodona
Emplaçament Riera de la Santa Creu
Alçada: 283

Coordenades:

Latitud: 41.6854
Longitud: 1.90229
UTM Est (X): 408643
UTM Nord (Y): 4615430

Classificació

Número de fitxa 08182 - 91
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: L'aixopluc té alguna filtració d'aigua i un lleuger moviment estructural.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08181A014000050000OE
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dv., 29/07/2016 - 02:00

Descripció

Conjunt de dues barraques de pedra seca amb aljub i pica per a fer el caldo bordelès. Estan ubicades aprofitant el mur de pedra seca que separa dues feixes, al lloc conegut com la Vinya Rodona. En realitat, es tracta de la característica barraca doble o composta, formada per l'estança del pagès i adossada l'estança del bestiar, però que en aquest cas, estan separades per la cisterna o aljub, que aprofita un aflorament de roca. La barraca de pagès es troba al costat occidental del conjunt i està envoltada d'avellaners (*Corylus avellana*) i mata (*Lentiscus pistachia*). És de planta quadrada i mesura 3,20 metres de costat (mides preses a l'exterior). La coberta és de lloses per aproximació de filades, amb la clau de volta visible. El cobriment exterior és de terra lligada amb pedruscall. El voladís de la coberta està molt ben conservat. El gruix dels murs és de 60 cm. Els brancals o muntants són verticals amb una sola llinda plana. Té una ferradura collada amb morter de calç al brancal dret. La porta d'entrada està centrada a la façana; mesura 1,30 metres d'alçada per 0,65 metres d'amplada. Per damunt hi ha una lleixa tancada sense obertura de llum. Conserva tres tinells a l'interior i disposa de tres obertures, a mena d'espitlleres; una orientada a l'est i les altres dues orientades al sud-oest i al nord-oest respectivament. La barraca està orientada al sud.

L'aixopluc per la mula s'ubica a l'extrem oriental del conjunt. Té una estructura troncocònica, amb la coberta de lloses planes. Està enrasada al mur amb la façana aparent. L'obertura mesura 1,75 metres d'alçada per 1,25 metres d'amplada. Al fons hi ha la menjadora, que va de punta a punta en el sentit ample. Mesura 70 cm d'alçada per 55 cm d'amplada. Ambdós costats dels murs hi ha els encaixos per a encabir-hi una branca o tronc d'un diàmetre aproximat de 15 a 18 cm que permet col·locar el farratge per l'animal. Té dues obertures a mena d'espitlleres per deixar entrar la llum, orientades al sud i al nord-oest respectivament. El cobriment de terra de la coberta es manté força bé, tot i que ha perdut una part del voladís. Està orientat a l'oest.

Pel seu costat esquerre està recolzat al contrafort d'un aljub de grans dimensions excavat al marge. És de planta rectangular d'uns 3,5 metres de llargària per 2 metres d'amplada i 0,80 metres de fondària. La coberta segueix la mateixa tècnica de la pedra per aproximació de filades amb un cobriment exterior de terra amb pedruscall per evitar filtracions. El seu interior està impermeabilitzat. Té una boca amb un pedrís de pedra, per posar la galleda. A mà dreta a un metre i mig i integrada al mur també hi ha una pica on encara es veuen les marques deixades pel sulfat de coure, que servia per a la preparació del caldo bordelès, un plaguicida a base de sulfat de coure i calç morta (anomenada també calç apagada).

Observacions:

Barraques inventariades per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 10356 i 10357.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. Al Pont de Vilomara i Rocafort aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix

condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocós o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

Enllaços d'interès:

<http://wikipedra.catpaisatge.net/>

